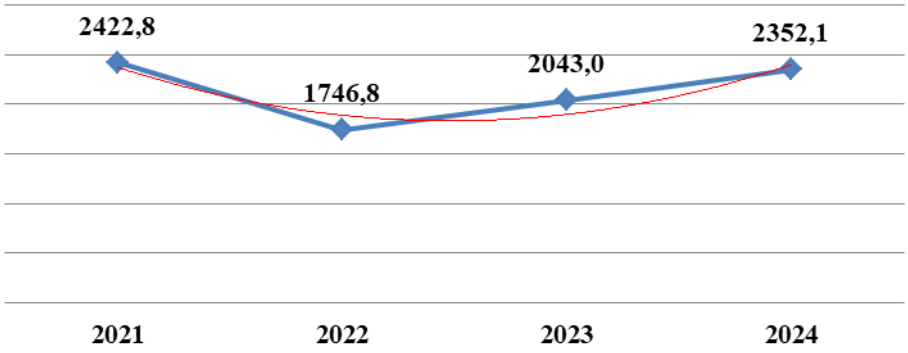
1.6. Бюджетна спроможність та фінансовий аналіз громади

Фінансова спроможність Краматорської міської територіальної громади протягом 2021–2024 років формувалася в умовах глибоких соціально-економічних змін, спричинених повномасштабною війною. Водночас громада продемонструвала здатність до адаптації, забезпечення виконання обов'язкових повноважень і збереження базової бюджетної інфраструктури.

Динаміка загального обсягу доходів бюджету громади, млн грн

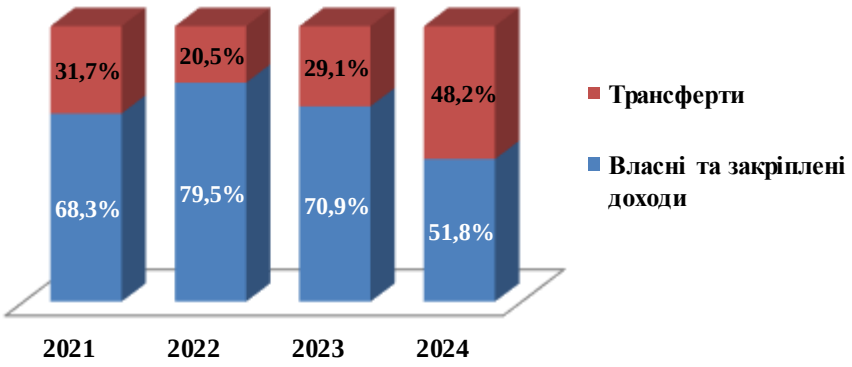

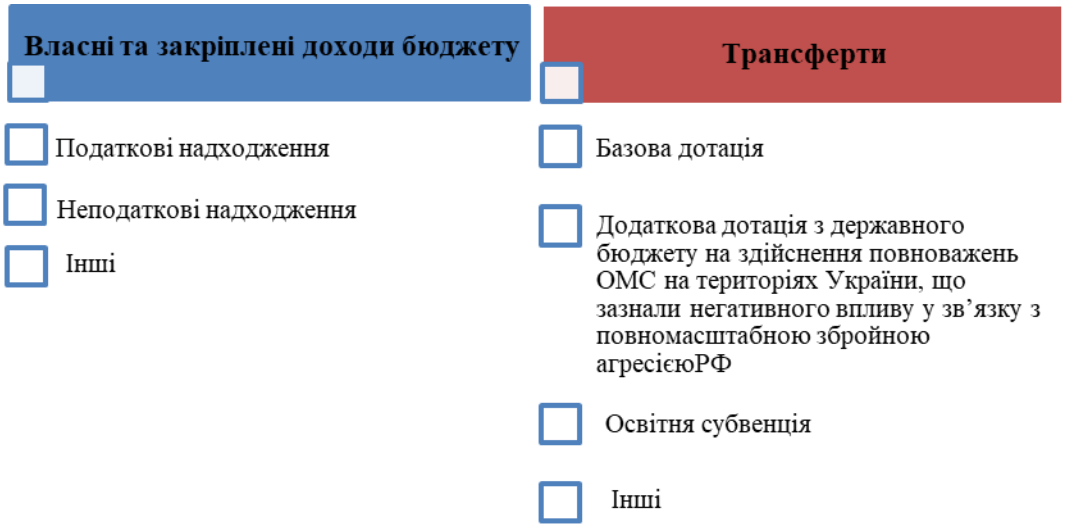
Доходи

Доходна частина бюджету Краматорської міської територіальної громади формується за рахунок власних і закріплених доходів, а також офіційних трансфертів з державного та інших бюджетів, що забезпечує фінансову основу для виконання повноважень органів місцевого самоврядування, фінансування поточних видатків і реалізації пріоритетних заходів соціально-економічного розвитку громади.

Доходи бюджету громади становлять сукупність податкових і неподаткових надходжень разом з офіційними трансфертами, які визначають обсяг фінансових ресурсів місцевого бюджету та можливості забезпечення стабільного функціонування бюджетної сфери, надання публічних послуг населенню й підтримки процесів відновлення та розвитку Краматорської міської територіальної громади.

Структура доходів бюджету громади у динаміці

З 2022 року структура доходів суттєво змінилася. Через втрати власних надходжень та законодавчі зміни щодо зарахування податку на доходи фізичних осіб з доходів військовослужбовців до державного бюджету, Краматорська МТГ перетворилася з громади - донора на громаду - реципієнта. Якщо останні роки Краматорська МТГ перераховувала кошти до державного бюджету в якості реверсної дотації, то з 2024 року навпаки – отримує базову дотацію. Частка трансфертів зросла з 31,7% у 2021 році до 48,2% у 2024 році, що свідчить про зниження фіскальної автономії громади, але водночас - про наявність державної підтримки.

Власні та закріплені доходи

Попри виклики, податкові надходження залишилися основним джерелом доходів громади.

Динаміка власних та закріплених доходів, млн грн

Левову частку становить **податок на доходи фізичних осіб** (ПДФО).

Проте його частка в структурі власних та закріплених доходів коливається - від 63,5% у 2021 році до 52,8% у 2024 році. У 2022–2023 роках спостерігалося значне просідання надходжень ПДФО від бізнесу та громадян, що було наслідком евакуації підприємств, скорочення штатів, призупинення господарської діяльності. Водночас у 2024 році відбулося часткове відновлення ділової активності, що підтверджується зростанням частки «цивільного» ПДФО до 58,2% (табл.1.17).

Таблиця 1.17

Динаміка надходжень та їхня питома вага в загальній сумі ПДФО за джерелами формування, млн грн, %

Джерело надходження ПДФО	2021	2022	2023	2024
Загальні надходження ПДФО	1 052,0 | 100%	1 128,9 | 100%	1 001,8 | 100%	644,2 | 100%
ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців	116,2 | 11%	517,8 | 46%	513,7 | 51%	0,0
ПДФО, утриманий із доходів найманих працівників підприємств та фізичних осіб - підприємців, а також самостійно сплачений фізичними особами	663,0 | 63%	350,6 | 31%	290,6 | 29%	375,2 | 58%
ПДФО із заробітної плати працівників бюджетної сфери	272,7 | 26%	260,5 | 23%	197,4 | 20%	269,0 | 42%

Суттєвим джерелом наповнення бюджету також є **місцеві податки та збори**. Їх частка у структурі власних доходів зросла до 18,9% у 2024 році. Позитивною тенденцією є зростання питомої ваги єдиного податку, що говорить про певну стабільність мікробізнесу навіть у складних умовах.

Ще одним джерелом надходжень до бюджету є внутрішні податки на товари та послуги, до складу яких входять **акцизний податок** з ввезеного та виробленого в Україні пального та акцизний податок з реалізації суб`єктами господарювання тютюнових та алкогольних виробів. Надходження акцизного податку з пального у 2024 році вийшли на рівень 2021 року. Надходження акцизного податку з реалізації суб`єктами господарювання тютюнових та алкогольних виробів є нижчими за довоєнний стан, у зв'язку з забороною торгівлі алкогольними напоями на території Донецької області. Це є вимушеним, але суттєвим обмеженням доходної частини бюджету (табл.1.18).

Таблиця 1.18

Структура та динаміка надходжень податків і зборів до бюджету громади, млн грн

Податки та збори	2021	2022	2023	2024
Обсяг надходжень до бюджету територіальної громади від сплати *податку на доходи фізичних осіб*	1 052,0	1 128,9	1 001,8	644,2
Обсяг надходжень до бюджету територіальної громади від сплати *єдиного податку*	134,2	91,9	123,3	147,5
Обсяг надходжень до бюджету територіальної громади від *плати за землю*	129,7	52,8	70,4	65,4
Обсяг надходжень до бюджету територіальної громади від сплати *акцизного податку*	99,3	24,2	32,7	60,9
Обсяг надходжень до бюджету територіальної громади від сплати *податку на нерухоме майно*	13,1	7,7	16,6	17,8

Значну роль в доходній частини бюджету Краматорської міської територіальної громади мають також **неподаткові надходження**, вагомим джерелом яких є власні надходження бюджетних установ, більшість з яких становлять благодійні внески, гранти та передача матеріальних ресурсів бюджетним установам. Цей напрям не є стабільним, але демонструє значну активність зовнішніх донорів і партнерів у підтримці громади.

Видатки

На фоні суттєвого падіння власних доходів, бюджет громади виконувався з акцентом на економію та переорієнтацію ресурсів на пріоритетні потреби. У видатковій частині зберігається провідна роль фінансування соціально-культурної сфери - утримання бюджетних установ, здійснення заходів у соціальній сфері, проте її частка зменшилася з 48,3% у 2021 році до 43% у 2024 році. Серед лідерів залишається освіта, але переважна частина видатків забезпечується за рахунок державної освітньої субвенції, що дозволяє громаді уникнути перевантаження місцевого бюджету.

Разом з тим, видатки на житлово-комунальне господарство демонструють тенденцію до зростання. Їх частка зросла з 15,4 % у 2021 році до 17,1% у 2024 році. Це пов'язано з необхідністю підтримки комунальних підприємств, які через зменшення власних доходів не спроможні в повному обсязі виконувати покладені на них функції. Це один із найуразливіших сегментів у структурі видатків, оскільки потребує системної підтримки при обмежених фінансових ресурсах.

Окрім виконання повноважень, визначених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», у 2022–2024 роках значна частина бюджетних коштів спрямовувалася на подолання наслідків воєнних дій. Зокрема, фінансувалися роботи з відновлення зруйнованого житлового фонду, об'єктів соціальної інфраструктури та реалізація заходів із безпеки й оборони. У 2023 році на ці цілі було спрямовано кожну п'яту гривню бюджету громади, у 2024 році - кожну шосту.

Обсяг видатків на забезпечення обороноздатності громади суттєво зріс. Якщо у 2021 році ця частка не перевищувала 0,2%, то у 2024 році вона досягла 10% від загального обсягу видатків. Мова йде про облаштування укриттів, ремонти бомбосховищ, заходи територіальної оборони, облаштування фортифікацій. Окрім того, збільшено обсяг видатків на передачу субвенцій державному бюджету для підтримки Збройних Сил України, Національної поліції України та інших органів державної влади у виконанні ними визначених завдань, що в умовах дії воєнного стану стало одним із важливих бюджетних пріоритетів. Питома вага таких видатків у 2024 році становила майже 2 %.

Окремо слід відзначити зменшення питомої ваги видатків на оплату праці та енергоносії - з 64,7% у 2021 до 44,9% у 2024 році. Що пояснюється зміною умов оплати праці деяких працівників, які з різних причин не здатні виконувати свої професійні обов'язки, та з якими запроваджено припинення трудових відносин, а також впровадження режиму економії споживання енергоносіїв, особливо в будівлях установ та закладів освіти, культури та спорту, діяльність яких здійснюється дистанційно. Таке скорочення дало змогу вивільнити додатковий фінансовий ресурс для виконання інфраструктурних робіт.

З лютого 2022 року збережена мережа бюджетних установ та закладів, відсутня заборгованість по виплаті заробітної плати працівникам бюджетної сфери, своєчасно сплачуються послуги за енергоносії. Навантаження на поточні видатки залишається значним, однак відбувається їх поступове зменшення у структурі загального обсягу витрат - з 90,3% у 2022 році до 65,9% у 2024 році. Питома вага **капітальних видатків**, яка у 2022 році скоротилася до 9,7%, у 2023–2024 роках зросла до понад 34%.

Загальний обсяг видатків бюджету громади та частка капітальних видатків, млн грн

З метою забезпечення об'єктивності висновків слід зазначити, що у 2024 році 100% капітальних видатків було профінансовано за рахунок трансфертів з державного бюджету. Це свідчить про здатність громади залучати та ефективно освоювати державні інвестиційні ресурси, що, у свою чергу, підтверджує організаційну спроможність, наявність проєктної документації та готовність до реалізації інфраструктурних проєктів.

Водночас, відсутність власного фінансування капітальних видатків вказує на повну залежність інвестиційної активності від рішень центральної влади. У разі скорочення або припинення таких трансфертів реалізація капітальних проєктів може бути призупинена.

Стратегічне резюме

Громада продемонструвала високу організаційну стійкість, зумівши зберегти функціональність бюджетної системи навіть в умовах воєнних викликів. Попри втрату частини населення, евакуацію підприємств і падіння загальної платоспроможності, вдалося забезпечити своєчасні виплати заробітних плат, комунальних платежів та утримання мережі бюджетних установ. Це свідчить про ефективне управління ресурсами і відповідальність органів місцевого самоврядування.

Скорочення частки видатків на заробітну плату та енергоносії з 64,7% до 44,9% демонструє запровадження режимів жорсткої економії та оптимізації витрат. Одночасно зросли видатки на житлово-комунальне господарство (до 17,1%) та обороноздатність (до 10%), що вказує на зміну пріоритетів бюджетної політики відповідно до нових реалій воєнного часу. Доходна частина бюджету зазнала значних трансформацій. Зниження надходжень податку на доходи фізичних осіб через економічний спад та скасування зарахування ПДФО від військовослужбовців у 2024 році призвело до суттєвого зменшення власної фінансової бази громади. Це негативно вплинуло на стійкість бюджету та зменшило можливості для самостійного фінансування пріоритетних програм.

Структурні зміни у доходах призвели до зниження частки власних і закріплених надходжень із 68,3% у 2021 році до 51,8% у 2024 році. Одночасно зросла трансфертна залежність громади від державного бюджету – до 48,2%. Це означає фактичний перехід від статусу донора до статусу реципієнта та формує додаткові фінансові ризики у середньостроковій перспективі.

Водночас позитивним чинником є стабільність надходжень від єдиного податку та навіть їхнє зростання у структурі доходів. Це свідчить про витривалість малого бізнесу, який, попри воєнні ризики, продовжує функціонувати. За належної підтримки підприємниц-

тво може стати одним із ключових джерел економічної стабілізації й відновлення бюджету громади.

Відсутність власних ресурсів на капітальні інвестиції підкреслює залежність інфраструктурних проєктів від державного фінансування. Якщо центральна влада не забезпечить належного фінансового ресурсу, громада не матиме змоги реалізувати програми модернізації чи відбудови. Це визначає необхідність пошуку альтернативних джерел фінансування та диверсифікації інвестиційних потоків. Попри це, громада довела здатність залучати зовнішнє фінансування, зокрема кошти державного та міжнародного рівня. Частка капітальних видатків у загальному обсязі витрат бюджету у 2024 році досягла 34%, що на 3,5% перевищує показник 2021 року. Це свідчить про інституційну спроможність органів управління – наявність проєктно-кошторисної документації, розвинуті механізми планування й реалізації проєктів, адміністративну готовність до управління коштами.

У цілому бюджетна система громади демонструє адаптивність і здатність балансувати між необхідністю забезпечення базових потреб та формуванням довгострокових пріоритетів. Збереження фінансової стабільності у воєнний час підтверджує потенціал для подальшого відновлення, однак стійкість бюджету у майбутньому залежатиме від відновлення економічної бази, повернення населення, розвитку підприємництва та ефективної інтеграції зовнішніх ресурсів у місцеві програми.